

TALAFFUZNING MULOQOTDAGI O'RNİ

Qosimov Anvar Bahrom o'g'li

Qarshi Davlat Universitetining Pedagogika Instituti

“Xorijiy tillar” kafedrası o'qıtuvchısı

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6047746>

Yaxshi muloqot qilish qobiliyatiga ega bo'lgan o'quvchilar xatolarga yo'l qo'ysalar ham ularni tushunishlari mumkin garchi boshqa sohalarda bo'lsa ham, holbuki yomon talaffuzi bo'lgan o'quvchilar, hatto mukammal grammatik bilimga ega bo'lsa ham tushunishmaydi. Agar so'zning tovushi turlicha bo'lsa, u so'z tinglovchiga boshqa ma'nolarni olib kelishi mumkin va agar bu sodir bo'lsa, bu to'g'ri emasligi aniq. Hamma odamlarni o'zlarining muloqotga qarab baholaydi, shuning uchun talaffuzi zaif o'quvchilar o'qimagan, talaffuzda bilimsiz yoki qobiliyatsiz deb baholanishi mumkin. Shuning uchun, o'quvchilar talaffuzi haqida bilimga ega bo'lish kerak. Ko'pgina o'quvchilar ingliz tili talaffuzni o'zlashtirishda qiyinchiliklarga uchrashadi. Shu sababli darsda qandaydir ko'rsatma va amaliyot bo'lishi kerak.

Agar biz talaffuzni o'zgartirsak, ma'no o'zgaradi. U o'z ichiga tilning alohida tovushlarini (segmentlari) oladi masalan, intonatsiya, bo'g'in, ibora, stress, vaqt, ritm ovozning qanday prognoz qilinganligi (ovoz sifati) va e'tibor. Imo-ishoralar va iboralar bizning tilda gaplashish tarzimiz bilan chambarchas bog'liqdir. Talaffuzning keng ta'rifi ham suprasegmental, ham segmental xususiyatlarini o'z ichiga oladi. Bu barcha xususiyatlar biz gapirganda birgalikda ishlaydi va shuning uchun ham talaffuz odatda nutqning ajralmas qismi sifatida sanaladi.

Talaffuzning ahamiyati

Talaffuz g'oyalarimizni Ingliz tilida ifodalashda muhim rol o'ynaydi.

Ingliz tili hamma uchun ona tili emas va shuning uchun hind tilining talaffuzi

Ingliz tilida so'zlashuvchilar ona tilidan farq qiladi. Ba'zi ma'ruzachilar

bizni Ingliz tilini yaxshi bilishi bilan o'ziga jalb qiladi. Ularning talaffuzlari

tinglovchi sifatida bizga ta'sir qiladi. Har bir ma'ruzachi to'g'ri talaffuz bilan

gapirishi uning muhim jihati hisoblanadi. Bizning ona tilimiz Ingliz tili emasligi

sababli Hind tilida so'zlashuvchining Ingliz tili talaffuz bilan bog'liq juda jiddiy

muammo mavjud. Ingliz tili keng tarqalgan til. Dunyoning turli burchaklarida

ingliz tilida so'zlashish turli xilligi sababli talaffuzning sofligi yo'q. Shuning

uchun biz ko'pincha muqobil talaffuz va noto'g'ri talaffuzlarga duch kelamiz.

Biroq noto'g'ri talaffuz qanchalik keng tarqalgan bo'lmasin, odamlar doimo to'g'ri talaffuzni egallashga intilishi kerak.

Ingliz tilini o'rganayotgan va gapiradigan ko'p odamlar ko'pincha o'zlarning talaffuziga e'tibor bermaydilar. Ulardan ba'zilari buni past

baholaydilar va e'tiborsiz qoldiradilar. Ular talaffuz gapirish kabi muhim emas va talaffuz grammatika va lug'atdan ko'ra kamroq ahamiyatga ega deb o'ylashadi. Ammo haqiqat shundaki, talaffuz juda katta muhim ahamiyatga ega. Ko'p hollarda muloqotda so'zlarni noto'g'ri talaffuz qilish yoki noto'g'ri intonatsiya tushunmovchiliklar sabab bo'ladi. Misol uchun, agar kimdir fog va fox, see and she, sick va six so'zlarini farqlarsiz talaffuz qiladi, ba'zi hollarda tushunmovchilikka olib kelishi mumkin.

Bundan tashqari, yaxshi talaffuz ham uni o'zlashtirganlarga ortiqcha qiymat berishi mumkin. Odamlar sizning ingliz tilida gaplashayotganingizni eshitishganda hayratda qolishadi va ular sizning ingliz tilingiz talaffuz mahoratingiz deb o'ylashadimi? Javob - talaffuzning sifatiga bog'liqdir. Yaxshi talaffuz mahorati ko'p odamlar oldida gapirganda o'ziga bo'lgan ishonchni oshirishi mumkin.

Shunday qilib, talaffuzga kam baho berish mumkin emasligi tobora ayon bo'ldi. Ingliz tilini o'rganayotganda ustuvor vazifaga aylanishi kerak. Ingliz tilini o'rganuvchilar hech bo'lmaganda grammatika va lug'atda bo'lgani kabi talaffuzga ham bir xil vaqt va e'tiborni berishlari kerak.

Noto'g'ri talaffuzning sababi

Bizni noto'g'ri talaffuzga olib keladigan ikkita asosiy sabab bor. Birinchisi ona yoki birinchi tildagi vaziyat, juda erta bosqichdan boshlab bolalar yoshi kattalari bilan gaplashayotganda ishlatadigan tovushlar va ohanglar orqali javob berishni o'rganadilar. Kurs sababli bolalar ingliz tilida so'zlashadigan mamlakatlardagi tilni o'rganishni boshlaydilar va ona tilini aksentida gapirishga moyil bo'ladilar. Lekin bizning mamlakatimizda, ingliz tili ikkinchi til sifatida ishlatiladi. Bolalar o'qituvchilari va o'z muhitida kattalar tomonidan noto'g'ri tovushlar va ohanglarni tinglaydilar va noto'g'ri talaffuzni tanlashga moyil bo'ladilar. Bu asosan ularning tilning to'g'ri xilma-xilligiga etarlicha uchramasliklari tufayli sodir bo'ladi.

Bundan tashqari, biz o'z ona tilimizda gapirganimizdek, ingliz tilida gapirishga moyilmiz; shuning uchun biz uning ta'siri tufayli xato qilishga moyilmiz. Yaxshi talaffuz talaffuzingizning balandligi, sifati, tezligi, hajmini hisobga oladi. Xabar to'g'ri tarzda va etarlicha baland ovozda va to'g'ri intonatsiya qilingan bo'lishi kerak. Til ko'nikmalarini darsda emas, balki amaliy foydalanish orqali o'rganish mumkin. Eng yaxshi yo'l har qanday tilni o'rganish ona tilida so'zlashuvchilarni tinglashdir. Ona tilida so'zlashuvchilar bilan suhbatlashish mumkin kattalar uchun xijolat bo'lish, lekin bola uchun emas va shuning uchun ular ancha yaxshi talaffuz egallashga moyil. Talaffuzning etishmasligi muvaffaqiyatsizlikka olib kelishi mumkin xabarni etkazish va

muloqotda muammolarni keltirib chiqarishi mumkin.

Adabiyotlar.

1. “Importance of pronunciation in english language communication” Pandya Disha Prashant
2. “The role of pronunciation in Very Young Learners’ classes. Teachers’ beliefs and concerns” Laura Baltanás Serrano
3. “The role of pronunciation and the presentation of problematic phonemes in ten finnish efl textbooks” Anni Salenius